dat ge het principieel-*zondige* en voor God *schuldige* van de volkskerk klaar en helder inziet, en met geestdrift vervuld zijt voor de gedachte, om de kerk van Christus ook in uw eigen vaderland weer *uit de hand* van haar God, en alzoo door *de kracht* van haar God te zien leven. Een kerk niets zoekende dan het Koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en die er deswege zeker van is, dat al die andere dingen haar vanzelf in den schoot zullen geworpen worden.

En juist dit nu maakt die volkskerk zelve u zoo gemakkelijk.

Haar vloek en doem toch is, dat ze, om zich te kunnen handhaven, voor het publiek altoos arm in arm met het brutaalste ongeloof moet verschijnen.

Dr. Van den Bergh met zijn kerk te Voorthuizen uitgeworpen en achtervolgd met banbul na banbul; maar Dr. Lieftinck door alle hoogere colleges van het genootschap, met geestdrift of uit noodzaak gehandhaafd.

O, Wie zich die beide mannen naast elkaar denkt. *Dr. Van den Bergh*, die thans in Montreux misschien zijn einde te gemoet gaat, om door al Gods volk beweend, zaligelijk in zijn Heere en Heiland af te sterven, en *Dr. Lieftinck*, die triomfantelijk zijn intocht in de kerk van Sliedrecht houdt, om al deze heilige waarheden en de eere van den Christus te bestrijden! En dan te weten, een man als Dr. Van den Bergh werpt dit Genootschap uit, en één man als Dr. Lieftinck handhaaft dit Synodaal Genootschap op de plaatse der eere; maar immers, dan weet ge van uw volkskerk genoeg. Dan ligt reeds in die éene tegenstelling heel haar zondig en onheilig karakter geteekend. Dan oordeelt ze zich reeds door dit ééne feit voor elke teederder conscientie.

En nu oordeelen we hierin wel hen uit onze broederen niet, die uit onwetendheid, uit bange vreeze, of uit nood des levens in deze zondige banden blijven voortleven, maar nooit mag toch de eerbied voor hun overtuiging of liever voor hun verblindheid zóó ver gaan, dat we daarom zwijgen zouden.

Neen, juist om hun *persoonlijk* een deel onzer liefde te blijven geven, moet ons verzet tegen hun *valsch beginsel* te krachtiger, te volhardender en te doortastender zijn.

Rusteloos moet hun zonde hun worden aangezegd; moet de gruwel waaraan zij medeschuldig staan hun op de conscientie gebonden; en moet de roepstem van den Christus, die om vrijmaking van zijn kerk uit het diensthuis roept, in gesprek, in geschrift en in de predicatie des Woords door ons vertolkt worden.

Gelijk thans de toestanden in Europa zich ontwikkelen, is, tenzij ze uit de banden van de volkskerk worde losgemaakt, de kerk van Christus, de kerk onzer vaderen, de kerk der Hervorming voorgoed begraven en weg.

En wie, met het oog op de teekenen der tijden, roeping van Godswege gevoelt, om ook zijnerzijds de eere van Christus' kerk in de toekomst te handhaven, kán, mág onder geen andere leuze optrekken, dan om de kerk van Christus aan zichzelf te hergeven, door ze vrij te maken van allen *niet*-Christelijken band.

Nog steeds blijft het met de school te Kootwijkerbroek, ook na het optreden van haar nieuwen onderwijser goed vooruitgaan. Hoe moeilijk het voor de school met den Bijbel ook scheen, om op de Veluwe wortel te schieten, zoodra die wortel eenmaal aanslaat, schijnt de bodem er uitstekend voor den bloei onzer scholen geschikt. Dat zag men te Voorthuizen, en stellig niet minder in het zoolang vergetene, en sinds zoo druk besproken Kootwijk.

Met het oog hierop lasschen we hier een schrijven in van het plaatselijke schoolbestuur, dat velen een oorzaak van blijdschap zal zijn.

Het luidt aldus:

School te Kootwijkerbroek.

Onze advertentie van 29 Maart l.l. is door den heer J. L. te A. beantwoord met een vriendelijke toezending van 50 ex. Formulieren van Eenigheid. Mevr. A. te 's-H. zond voor de schoolbijbels *f* 5.

Het aantal leerlingen is opnieuw aanmerkelijk vermeerderd en dus moet het getal 50 wel als minimum voor de benoodigde bijbels genoemd.

Aan onze kinderen moet de Bijbel, en dat wel in zijn geheel, in handen worden gegeven, en dat wel te meer, daar ook nu nog in tal van huizen de Heilige Schrift gemist wordt.

Ten dienste van de openbare godsdienstoefening in de school, hebben wij groote behoefte aan een Staten-bijbel.

Wij twijfelen niet, of onze vrienden zullen ook gaarne in dezen nood voorzien.

Waar het aantal leerlingen zoo toeneemt, wordt ook de last, die de financieele commissie te Amsterdam drukt, al zwaarder en zwaarder. Daarom vraagt het bestuur de bijbels niet van die commissie, maar waagt het aan te kloppen bij de vrienden van Gereformeerd onderwijs. Mogen we die vrienden tevens herinneren, dat het adres van den penningmeester, den heer J. IJsebrand, is Parkweg 36, Amsterdam, die uwe bijdragen gaarne wacht, om in de behoefte aan nieuwe banken enz. te voorzien.

Vriendelijk verzoeken wij u, uwe bijdragen, bijbels of geld, te willen zenden aan een der onderstaande adressen.

Namens het bestuur:
Ds. J. H. Houtzagers,
voorzitter.
B. Pegman Hz, *hoofdonderw.*

Kootwijk, 4 April '90.

Men ziet hieruit, dat er groei in deze school zit; maar ook dat juist deze groei de zorgen niet minder maakt.

Het gaat er meê, als met een pas opgericht huisgezin. Straks zet het zich uit. Het getal kinderen groeit al aan en aan. Maar met deze gestadige uitbreiding van het gezin wordt ook de vraag steeds erstiger, hoe voor al die kleinen brood en kleertjes te vinden.

Soms begrijpt men dan ook niet, hoe dit in menig huisgezin toegaat. Eerst leefden van die *f* 10, die men 's weeks verdiende, man en vrouw alleen. Toen met één kind. Straks met twee, drie, vier, tot zes en acht toe, altoos nog van diezelfde *f* 10. O, Nergens meer dan in dit mysterie van het huisgezin komt de wondere macht van Gods zegen uit.

Doch zoo is het dan ook met het mysterie der liefde en der weldadigheid bij onze Christelijke scholen.

Nog heugen ons de jaren, toen onze aanzienlijke kapitalisten elkaar bedenkelijk afvroegen, of het wel mogelijk zou zijn, zoo maar in tien, twaalf plaatsen te gelijk een eigen school te onderhouden. En zie nu is heel ons land er meê overdekt. En toch is er altoos weer geld, om nog weer een nieuwe school aan de bestaande toe te voegen.

De weldadigheid is zoo goddelijk elastiek.

Moge dan deze elasticiteit der barmhartigheid ook steeds in milder mate door de school van Kootwijk ondervonden worden.

Want we weten wel, dat het voor de *Heraut* een waagstuk is, om op zoo in het oog loopende wijze voor één enkele school in zijn aanbeveling een uitzondering te maken.

Maar onze lezers vergeven ons dat immers?

Voor Kootwijks school mag wat voor geen andere mag.

Aan deze school hechten zich nu eenmaal zoo eigenaardige, zoo principieele, zoo heel ons land aangaande herinneringen.

In Wijmbritseradeel bleek de halsstarrigheid der Synodale machthebbers onverzettelijk te zijn.

De correspondent der *N. Rott. Cour.*, een orgaan, dat anders in bewondering voor het Synodalisme voor het *Hand.* nauwlijks onderdoet, schreef desaangaande:

Het gemeentebestuur van Wijnbritseradeel heeft eene poging aangewend om eene schikking tot stand te brengen tusschen de Hervormde en Christelijke Gereformeerde gemeente. Maar evenals deze poging is ook een verzoek der laatste gemeente, om haar kerkje te mogen behouden in ruil voor een door haar aangekocht pand, afgestuit op de halsstarrigheid van de machthebbers in de Hervormde kerk. Het bestuur der burgerlijke gemeente heeft nu met het oog op het politiereglement toestemming verleend tot den bouw eener kerk voor de Chr. Geref., op eene plaats, die door ligging en vorm daarvoor zoo ongeschikt mogelijk is. Men mag nu verwachten dat er een gedenkteeken van kerkelijke heerschzucht op zal verrijzen, terwijl hun oude kerkje verplaatst zal worden naar Exmorra ten dienste der Doleerenden.

Dit bericht spreekt voor zichzelf.

Toch beelde men zich daarom niet in, dat het publiek bespreken van deze droeve uitingen van Synodaal fanatisme niet helpt.

Nu reeds kwamen ons berichten toe, die duidelijk toonen, dat zeker schaamtegevoel in meer dan één Synodale kerk is teruggekeerd. De conscientie heeft ook nog iets te zeggen, vooral zoo ze haar verwijt van de publieke opinie ontvangt.

Men worde daarom niet moede, alle feiten, blijken en teekenen van dit Synodaal fanatisme onopgesmukt publiek te maken.

Publiekmaking is het beste wapen tegen kerkelijk despotisme.

Immers de dagen dat zulk despotisme de conscientie onaangedaan liet, zijn voorbij.

Kuyper.

Uit de Pers.

Met een verontwaardiging, die u meêsleept, teekent de *Zuid-Holl. Kerkbode* ons het onheilig spel, dat gelijk in tal van Synodale kerken, zoo ook te 's-Gravenhage bij de dusgenaamde »bevestiging der nieuwe (?) lidmaten" vertoond is.

De *Bode* zegt er van:

Wat dan toch *de gruwel* is?
Ach, of aller oogen er voor geopend waren!
Het groote kerkgebouw nabij het Stadhuis te 's-Gravenhage bevat Zondagavond 30 Maart eene menigte van menschen. Recht tegenover den kansel zijn in lange rijen jongelingen en jongedochters gezeten. Ernstig klinkt het woord van den prediker, naar wien aller oog en aller oor is gericht.

Deze jongelingen en jongedochters zullen straks openlijk belijdenis doen, en daarna als lidmaten recht hebben, om tot het heilig Avondmaal te gaan.

Moeten wij hier een *gruwel* zoeken?

Wat wordt hier dan gehoord en gedaan? 't Is immers alles even heilig en goed.

Gij hoort hier spreken van *de heiligste oogenblikken des levens*. Hoe ernstig vermaant de prediker als in de tegenwoordigheid des Heeren, die een Kenner der harten en een Oordeeler der gedachten is, dat er toch geen onoprechtheid in de harten der jeugdige belijders zal zijn; dat zij toch niet één plaatsje in hun binnenste voor de wereld zullen openhouden; dat zij met Christus *tegen* de wereld en de zonde moeten kiezen.

Is hier een *gruwel*?

Maar let er dan op, hoe het lijden en sterven van den Heere Christus aan deze jongelieden wordt voorgehouden, om hunne gedachten alleen op dien Christus te vestigen, opdat zij zichzelven vergeten en in liefde tot den Zaligmaker ontstoken, Hem met leven dig harte nu voor de menschen mogen belijden.

Is hier een *gruwel*?

Hier wordt de toegang tot het heilig Avondmaal ontsloten, hier wordt het Verbond Gods door bond genooten aanvaard, door hen, die immers door den heiligen Doop daartoe verplicht en geroepen waren. En die nu in hun belijden immers aan hun Doop beantwoorden.

Maar waar is de *gruwel* dan?

De gruwel is *in de handen en op de lippen van dien prediker*.

Hoort, hij roept de jeugdige lidmaten tot belijdenis op; hij zal hun de vragen der belijdenis voorstellen.

Nu komt de gruwel.

In dit heiligste oogenblik!

Ja! *in dit heiligste oogenblik*!

De beantwoording dezer vragen moet dienen om toegang te geven *tot het heilig Avondmaal*. En zal daarbij een gruwel worden bedreven? Maar een godvreezend leeraar zal dat toch niet doen?

Wij weten niet, wie daar op den kansel staat; nu wij dit schrijven is daarvan nog niets bekend, maar al ware die leeraar een engel uit den hemel, hij *moet* dien gruwel verrichten, of hij moet *van dien kansel af*.

In het heiligste oogenblik!

Hoort; daar komen de vragen.

Wij zullen van den inhoud der eerste vragen heden niets zeggen. Wij ontblooten het hoofd, zoo naar de belijdenis van den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes gevraagd wordt, en zoo de belofte van getrouwheid aan den eeuwigen Heiland en Zaligmaker wordt afgelegd.

Waar is nu de gruwel?

O, *In den staart is het vergift!* Niemand merkt het. Allen denken slechts aan den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest; aan den Heiland en zijn kruis.

De *prediker* weet wel, wat er volgen moet, maar hij denkt er *bijna* niet aan. Één duw op zijn geweten en lijf is er overheen.

Één duw!

't Is gebeurd De vragen zijn gedaan en beantwoord.

Niemand heeft het gemerkt.

Daar zingt de schare Gods lof. Daar klimt de ernst van het woord des predikers. Daar wordt het vurigste gebed uitgestort. Ziet de tranen vloeien. In menig jeugdig hart is een stille bede tot den Heere. Die avond is onvergetelijk.

En er kan ook veel goeds in zijn. Verderf dat niet!

Maar *die gruwel* roept intusschen naar den Heere, die tusschen de cherubim woont?

Welke gruwel?

Deze, dat de prediker, bijna zonder dat iemand het merkte, al die jeugdige lidmaten *gehoorzaamheid heeft laten beloven aan de goddeloze reglementen, die met Gods heilig Woord in strijd zijn.*

Hij *mag* ze anders niet bevestigen. Hij *mag* ze anders niet tot het heilig Avondmaal toelaten. Hij *mag* anders niet op dien kansel staan. Hij *moet* in deze heiligste oogenblikken, als zij den Heere zullen belijden om tot het Avondmaal te komen, hun deren *strik des Satans* om den hals werpen. Zij *moeten* die gehoorzaamheid *beloven*. Zonder dat zij het weten of bemerken.

Maar *hij* weet het wel!

Één duw op zijn geweten, en de strik zit er om. Zij *hebben* het beloofd!

In dit heiligste oogenblik.

Met den Naam van den drieëenigen God en den Zaligmaker op de lippen.

Om te komen tot het heilig Avondmaal.

't Is een *gruwel*.

't Is afschuwelijk.

De harten zijn nog lang vervuld met wat dien avond werd gehoord.

Maar de Satansstrik ligt weer om zooveel zielen heen. *Zij hebben nu ook mede die reglementen goedgekeurd.*

Christus is *verloochend*, terwijl Hij beleden werd. Het Avondmaal is ontheiligd door huldiging der goddeloose reglementen in de ure der belijdenis. De Kerk is in de banden der goddeloosheid vaster gebonden.

Gods toorn is over de Gemeente bij vernieuwing verwekt.

Lezer! kunt gij voor dien gruwel nog iemand *waarschuwen*? O, Doe het!

En mocht de Heere geven, dat er eens een leeraar op dien kansel *den gruwel openlijk uit het midden weg wierp!*

Om der *zielen* wille.

Om der *Gemeente* wille.

Om des *Heeren* wille.

Dat zou een ure van belijdenis zijn *met de daad*.

En de Heere zou de vrucht geven voor zijne Kerk te 's-Gravenhage.

Dit is kras, maar niet te kras gezegd. Immers zoo ooit, dan is het de laatste jaren in zake de Doleantie gebleken, hoe de machthebbenden er u niets om maken, of ge al uw belofte van trouw aan God Drieëenig schendt, zoo ge maar voor dit ééne zorgt, dat ge niet raakt aan het heilig huisje der reglementen.

De Reglementen der Synodale Organisatie zijn zoo *listig* gesteld.

Dit zou door honderden voorbeelden aan te toonen zijn. Overal is in deze reglementen zooveel mogelijk de vrome *schijn* bewaard, en datgene, *waarom het eigenlijk te doen is*, wordt in de meest bedekte bewoordingen en zoo min mogelijk in het oog loopend daarin gezet.

Die *list* nu werpt ook bij de »bevestiging» door de handen ook van den rechtzinnigsten leeraar den Synodalen strop om den hals der jeugdige lidmaten.

Bijna zou niemand het bemerken; zelfs de prediker niet indien hij het niet te goed *wist*, welk plankje hij hier over moet.

Zie toch, hoe die vragen bij de bevestiging gesteld zijn. Daar wordt breed in gesproken van *»het volgen van den Heiland in voorspoed en tegenspoed, gelijk aan zijne getrouwe belijders betaamt."* Dit moet *ieders* aandacht wekken; dit doet ieder goed.

Maar onder dezen indruk ontgaat het bijna aan allen, dat de leeraar verder van de lidmaten vraagt, of zij beloven »OPVOLGING DER VERORDENINGEN".

En nu.

Om die OPVOLGING DER VERORDENINGEN is het eigenlijk te doen.

Dat is *de pil*.

Het andere is slechts *vergulde!*.

Immers.

Wanneer de lidmaten den Heiland *niet* volgen, gelijk aan zijn getrouwe belijders betaamt, dan mag die leeraar *geen tucht* over hen uitoefenen, zoo zij slechts de VERORDENINGEN OPVOLGEN.

En zoo die lidmaten straks den Heiland *wél* volgen in voorspoed en tegenspoed, gelijk aan zijn getrouwe belijders betaamt, maar zij overtreden hiervoor de VERORDENINGEN, dan moet dierzelfde leeraar hen uitwerpen.

Het is dan ook bij de geheele »bevestiging" gelijk de valsche »Synode" die instelde, *alleen* te doen om dien strop der VERORDENINGEN. Al het andere is slechts franje.

Wij weten wel, dat het een godvreezend leeraar om wat anders *te doen* is, maar hij *kan* niet anders. Hij mag slechts *den strop werpen*.

O, Wierp hij de VERORDENINGEN er uit en stelde er GODS WOORD voor in de plaats!

Dan werd hij afgezet door de reglementen.

Maar niet door den Heere.

Dan eerst was hij een *Dienaar van Christus*.

Heere! ontferm U over uw arme kerk!

Listig zijn ze.

Slechts lette men er wel op, dat we hierbij slechts bijwijze van uitzondering denken aan opzettelijke sluwheid van wie ze schreven.

Neen, de list en de sluwheid zat bij hem die ze ingaf. En *wie* deze Christus-onteerende reglementen ingaf?

Ge weet het wel.

Wie anders dan de vijand van Christus, wiens werken hij verbreken kwam.

Die wederpartijder werkt en woelt nog.

Kuyper.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Oproeping voor de Synode.

De kerkeraad van de Ned. Geref. kerk te Leeuwarden,

door de Voorloopige Synode van Utrecht belast met de saamroeping van een Synodale vergadering der Ned. Geref. kerken in de maand Juni dezes jaars, brengt hiermede ter kennisse van genoemde kerken, dat deze Synodale vergadering, zoo de Heere wil, zal geopend worden op Dinsdag 24 Juni e. k., des voormiddags te 10 ure, in zijn kerkgebouw, gelegen in de Groote Kerkstraat I, 31.

Dat mitsdien de classes worden uitgenoodigd tijdig, elk één dienaar des Woords en één ouderling uit haar midden — met hunne secundi — tot afgevaardigden te benoemen, om op deze vergadering met behoorlijke credentiebrieven en instructiën te verschijnen, en vóór den 15sten Juni e. k. bericht van deze afvaardiging aan den scriba van den kerkeraad van Leeuwarden te willen inzenden.

Dat heeren Deputaten, die voor onderscheidene aangelegenheden door de Voorloopige Synode van Utrecht zijn aangewezen, hiermede worden opgeroepen, om, eveneens vóór gemelden datum, hunne rapporten bij den kerkeraad te willen doen inkomen.

Dat classes, kerkeraden of anderen, die wenschten eenig voorstel op deze Synodale vergadering aanhangig te maken, worden verzocht, deze voorstellen in duidelijken en gereeden vorm, eveneens uiterlijk vóór den 15den Juni e. k., maar liefst zoo spoedig mogelijk in handen van den kerkeraad van Leeuwarden te stellen, opdat de tijdige publicatie hiervan andere kerken op de hoogte brenge van wat aan de orde komt, en opdat het agendum intijds kunne worden opgemaakt en rondgezonden.

Met de bede, dat ook deze Synodale samenkomst der kerken tot Godes eer en tot stichting der Gemeente Gods moge leiden, doet de kerkeraad voor de tijdige en gereede uitvoering van het hiervoren bepaalde, een broederlijk, maar ernstig beroep op de welwillende medewerking der overige kerken.

De kerkeraad voornoemd:
Dr. L. Wagenaar, *praeses.*
W. C. van Munster, *scriba.*

Leeuwarden, 20 April 1890.

Zending-Congres.

Aan de kerkeraden van Ned. Geref. kerken is de volgende circulaire verzonden:

Rotterdam, 8 April 1890.

»De Deputaten der Voorloopige Synode van Ned. Geref. kerken tot het Zending-Congres hebben de eer U mede te deelen, dat het verslag van dat Congres, gehouden te Amsterdam 28—30 Januari ll., ter perse ligt en binnen eenige weken verkrijgbaar zal zijn. Het bevat, o. m., de referaten geleverd door Dr. A. Kuyper, Ds. Schaafsma, Dr. Wijnmalen, Ds. De Gaay Fortman, Ds. Lion Cachet en Dr. Wagenaar, benevens de Zendingrede door Ds. Sikkel gehouden in de Keizersgrachtkerk bij het sluiten van het Congres, en een nette kaart der Ned. Geref. Zending op Java.

Om het Verslag in zoo uitgebreiden kring mogelijk verspreid te zien, en zoo het Congres meer en blijvend dienstbaar te doen zijn aan de Zending, is de prijs zoo gering mogelijk, op slechts *f* 0.50 per exemplaar, gesteld. Doch dan moeten er minstens 3000 exemplaren geplaatst worden, zullen de kosten der uitgave gedekt worden. Dit kan ook gemakkelijk geschieden, indien iedere kerkeraad der Ned. Gereformeerde kerken een zeker aantal, liefst niet minder dan 10 exempl. voor zijn rekening neemt, wat kwalijk voor een enkelen kerkeraad bezwaar zal opleveren.

En daartoe nemen Deputaten de vrijheid, ook u nevensgaand inteekenbiljet aan te bieden met verzoek het *zoo spoedig mogelijk*, in gevuld, adres te willen verleenen.

Niet twijfelende aan uwe belangstelling ook in deze poging om te arbeiden, naar 's Heeren wil, aan de uitbreiding van zijn Koninkrijk, en met toebidding van 's Heeren zegen,

de Deputaten tot het Zending-Congres,
F. Lion Cachet, v. d. m.
W. Hovy, ouderling.
Dr. L. Wagenaar, v. d. m.

Voorloopige Synode van Ned. Ger. kerken.

De kerkeraad der synodale kerk vraagt vriendelijk maar dringend aan de scriba's der kerkeraden, die in het *jaarboekje* nog niet werden opgenomen, ten allerspoedigste hunne adressen op te geven aan zijn scriba, den heer W. C. v. Munster, te Leeuwarden.

De kerkeraad der Ned. Ger. kerk te Oosternijkerk maakt met dank aan den Heere aan de zusterkerken bekend, dat hij in zijne vergadering op 17 Maart 1890 met de Synodale organisatie van 1816 voor zijne gemeente brak en voortaan wenscht te leven naar de kerkenordening onzer Geref. kerken, het laatst herzien te Dordrecht in den jare 1619.

Hij verzoekt de gemeenschap en voorbede der Ned. Ger. kerken in ons vaderland.

Namens den kerkeraad,
Douwe Zwart, *scriba.*

De kerkeraad der Ned. Ger. kerk te Wartena en Warstiens (classis Leeuwarden c. a.) bericht door dezen, dat hij, krachtens het ambt der geloovigen gekozen en daarna bevestigd is; dat hij op Woensdag den 9 April 1890 zijn eerste vergadering heeft gehouden, waarin, onder biddend opzien tot den Heere, uit naam der kerk de Synodale organisatie van 1816 voor afgeschaft is verklaard, zoodat den kerkenorde van 1619 weer van kracht is geworden.

Des Heeren gunste zij ook over deze kerk, die arm is; Hij zegene haar om zijns Naams wil

Namens den kerkeraad,
J. Wisse, *consulent.*
F. J. Drost, *scriba.*

Wartena, 14 April 1890.

P.S. Het adres van den kerkeraad is: F. J. Drost te Wartena.

Zich aansluitende aan de kerk van Vlissingen, besloot ook de raad der Nederd. Geref. kerk te Kampen, om twee malen in het jaar eene collecte te houden ten behoeve der noodlijdende Ned. Geref. kerken in Nederland.

L. Spoel, *praeses.*
G. J. van Goor, *scriba.*

Zending.

De Boeren en de Zending.

I.

Men zou, zonder overdrijving gezegd, boekdeelen kunnen vullen met al wat door Engelsche en Fransche zendelingen en zendingsvrienden gezegd is over de willekeurige en afkeurenswaarde wijze van handelen der Gereformeerde Boeren in Zuid-Afrika jegens de inboorlingen, de Kaffers en Hottentotten, in Zuid-Afrika.

Tot vóór een dertig jaar was zelfs hier in Nederland bij zeer velen — en ten deele is 't nog zoo — de beschouwing gangbaar, dat de Afrikaansch-Hollandsche Boer, in zijn huis een »in seinen Dogma befangener" Calvinist, daarbuiten een dwingeland is voor den zwarte, een verdrukker van den inboorling, dien hij beschouwt als behoorend tot een verworpen geslacht, dat slechts goed is om te dienen en met de zweep geregeerd te worden. De Hollandsche Boer werd zoo ongeveer gelijk gesteld met den vroegeren slavenhouder in Amerika, die, onder verwijzing naar Noachs vloek over Kanaan, het nageslacht diens laatsten in banden hield.

Nu is het allereerst vast en zeker, dat de Boeren in vroeger eeuwen en nog menschen waren, van gelijke beweging als anderen. Dat wil o. a. zeggen, dat zij leefden in tijden toen alle Christelijke volken, die overzeesche bezittingen hadden, daar de slavernij toelieten. Engeland maakte zelfs den eersten slavenhaler nu drie eeuwen geleden tot ridder. Wat wonder dan dat de Boeren op de zwarten neerzagen als op hun minderen; doch opmerkelijk genoeg is er van slavenhandel en eigenlijke slavernij, juist onder 't gezag der Boeren nooit sprake geweest.

De inlander werd uiteraard dienaar van den blanke. Of wel er ontstond bittere vijandschap waaruit strijd voortsproot, die met de zegepraal op, de onderwerping van de zwarten eindigde. Daarbij leidde de levenswijs der inlanders, hun onreinheid, roofzucht en wat dies meer zij — de ondeugden der Kaffers geven ook nu nog tot eindelooze klachten aanleiding — als vanzelf tot tucht en bedwang door den meerdere die toch moeilijk in zulke toestanden het water maar over den akker kon laten loopen.

Wat nu de zending onder de inlandsche stammen aangaat, zoo deden de Boeren voor de kerstening der inlanders in vroeger eeuwen al even veel en even weinig als de Engelschen en andere volken voor de stammen in hun bezittingen. Alleen valt op de Boeren hierdoor een min gunstig licht, dat zij meer bijzonder in nauwe betrekking tot, in dagelijksche verkeer met de inboorlingen stonden.

Toen later het zendingswerk alom begon, hebben voorzeker de Boeren dit een tijdlang met groot wantrouwen beschouwd en zich juist niet voorkomend dienaangaande betoond.

Doch men houde wel in 't oog, dat hier allerlei redenen toe meewerkten. De prediker, die den heiden 't Evangelie kwam brengen, was een vreemdeling, vaak als Engelschman bij de Boeren verdacht, ja gehaat. Bovendien is zonneklaar gebleken, dat, als 't er op aan komt orde en rust in Afrika onder de inlanders te bewaren, de Boeren en niet de Engelschen de bekwaamsten zijn. Wat de Exeterhall, mannen, met de beste bedoelingen voor de inlanders opkomend, wenschten was èn onmogelijk èn onpractisch. Kortom de rassenstrijd speelde hier een eerste rol. En daar nu al wat de buitenwereld vernam van één zijde kwam — want eerst ettelijke jaren geleden zijn de Boeren begonnen ook zelf te spreken — moest er ook wel een opvatting ontstaan, die den Boeren ongunstig was.

Hoe men echter ook over het verledene denke, 'twelk we geenszins willen gezocht worden voorbeeldig te noemen, zeker is het dat thans, wat vroeger ook oorzaak tot klacht mocht hebben gegeven, is verdwenen. Zelfs van Engelsche zijde wordt nu openlijk erkend, gelijk ook van Duitsche, dat de Hollandsche boeren van Zuid-Afrika niet alleen der Zending geen hinderpalen meer in den weg leggen, maar haar zelfs vriendelijk bejegenen en krachtig steunen.

In een zeer belangrijk opstel, door Ds. L. Grout, van Vermont, N.-Amerika, wordt dit belangrijk onderwerp behandeld. Men veroorlove ons er kortelijk op te wijzen.

De zaakkundige schrijver, die zich bovendien op onwraakbare getuigenissen beroept, begint met te wijzen op de heugelijke openbaringen van zendingsgeest en zendingsijver onder de Boeren, die hij voor zijn lezers beschrijft zoowel in hun deugden als in hun gebreken, waaruit ontstaan zijn o. a. »herhaalde botsingen met de Engelschen en soms een vijandige gezindheid jegens de Zending." Men ziet het is zeer voorzichtig.

»Doch nu," zoo vervolgt de schrijver over deze »Calvinisten die in zoo menig opzicht herinneren aan de stoere Schotten van vóór drie eeuwen", »nu begint de geest van dat waar en levend geloof, *dat hun voorvaderen meebrachten* te herleven. Hun vrijheidsdenkbeelden krijgen een verstandiger, meer schriftuurlijk wezen; hun formalisme maakt voor wat hoogers plaats en hun verhouding tot de inboorlingen ondergaat een gelukkige, gezegende verandering."

Een van de *hoofdredenen* die de eerste volkplanters aanvoerden voor 't zich nederzetten in Afrika en het wonen onder de inboorlingen, was, zegt de schrijver, *hun geestelijk welzijn te bevorderen*. En dat beginsel komt weer tot eere in het Zendingswerk, dat zij reeds ten behoeve der inboorlingen begonnen zijn.

Na dit getuigenis omtrent onze voorvaderen toen zij de Kaap-kolonie stichtten, wijst Ds. Grout er op hoe de Boeren, tijdens de twee eeuwen van hun verblijf veel gedaan hebben »om de stoffelijke hulpbronnen des lands te openen en nuttig te maken en een vasten vorm te geven aan de maatschappelijke en staatkundige belangen van Zuid-Afrika. Hij voegt er bij dat hun invloed nooit grooter was dan nu en met de jaren steeds zal toenemen. Kortelijk schetst de schrijver dan de geschiedenis van Zuid-Afrika, sinds de Portugeezen het ontdekten en de Kaap haar naam gaven, totdat de Hollandsche Oost-Indische Compagnie in 1652 er de eerste volkplanters heen zond om er een vasten post te hebben. Wat hij verder omtrent de geschiedenis der kolonie en het Zendingswerk in betrekking tot de Boeren zegt, vindt in een volgend stuk zijn plaats.

Hoogenbirk.

Buitenland.

Engeland. Getuigenissen omtrent het verval van het kerkelijk leven.

Men is het er in de kerkelijke bladen van Engeland en Amerika over eens, dat, indien er in de kerken geen nieuw leven komt, zij niet alleen de massa's niet voor haar kunnen winnen, die buiten haar staan, maar ook dat zij hen geheel van zich zullen vervreemden, die nu nog voor het uitwendige binnen hare grenzen zijn.

Zelfs het orgaan der hoogkerkelijken, welke richting in Engeland zoozeer aan invloed toeneemt: *The Guardian*, klaagt over den toestand met deze woorden: »Wij vreezen dat de onderstelling, dat de hoogste en middelste klassen reeds geëvangeliseerd zijn, met den dag minder gegrond wordt. Het kerkgaan is niet langer fatsoenlijk, de godsdienstige opvoeding van de kinderen der hoogere klassen laat veel te wenschen over, en het groote middel tot evangelisatie, dat steeds zoo werkzaam gebleken is bij armen in goed bearbeide gemeenten, wordt feitelijk ten opzichte der rijken niet toegepast."